

MARC VICENT ADELL

ELS DOS SIMBOLS VIUS DEL NOSTRE LLENGUATGE: ENTREVISTES A N'ENRIC SOLER I GODES I A EN JOAN BENITO

Enric Soler i Godes va nàixer a la ciutat de Castelló l'any 1903. A hores d'ara no es podria comprendre el retrobament de la cultura i la llengua pròpies del País Valencià sense aquesta entranyable figura que hi ha estat lluitant sempre des de la seua tasca de mestre i periodista. Fou introductor al País Valencià de les tècniques Freinet que revolucionaren l'aprenentatge escolar de l'època: la impremta entrava a les aules i els alumnes aprenien a fer-se ells mateixos les seues pròpies publicacions. Quan arribà el moment d'adoptar unes normes ortogràfiques unitàries per a la llengua catalana, hi era signant les Normes de Castelló, l'any 1932, esdeveniment que representà l'intent més seriós i reeixit, des de la Renaixença, per dotar al PV d'una llengua normativitzada. D'aquesta manera, la normativa fabriana arrelava en terres valencianes: es preparava així el terreny per al moviment de renovació cultural que ja s'estava produint i per a la normalització lingüística, literària i política, que es veuria truncada per la Guerra Civil. Tanmateix, en la dècada dels cinquanta i seixanta —malgrat tots els entrebancs polítics del moment—. Enric Soler i Godes va treballar il·lusionat al costat de Carles Salvador —el màxim impulsor del fabrisme al sud del Sènia— per a la difusió de la llengua pròpia dels valencians i per una societat que volien més oberta, lliure i valenciana. En els moments més difícils, quan un sector molt ideologitzat, i castellanista furibund, de València, propugnava i propugna encara un secessionisme lingüístic emparat en foscos interessos polítics i en particularismes regionalistes, N'Enric Soler s'ha mantingut fidel a la veritat i

Enric Soler i Godes

a la racionalitat, com tants altres homes i dones d'aquesta terra, que hi han treballat colze amb colze. La seua experiència vital és l'exemple d'aquest lliurament incondicional a la llengua i del seu poble. Per tot això i perquè la seua idea sobre la unitat de la llengua i sobre la veritable significació de les Normes del 32 és tan clara i tan lúcida, no podem estar-nos de reproduir uns fragments d'una conversa que mantinguérem amb ell. Fruïu-los.

<<En la meua joventut hi ha dues èpoques. Una en què no hi ha res de res: la gent anava solta; els que feien *La Traca* feien *La Traca*, els que feien *Germania* feien *Germania* i els que feien *La República de les Lletres* feien *La República de les Lletres*. Eren per norma general universitaris i escrivien segons les normes de Barcelona aplicades a València. No deien altre sinó atre, però deien les coses ja bé... Hi ha-

via un afany de renovació, tanmateix eren grupets. Grupets que feien la seua revista. Totes aquestes revistes i publicacions d'abans de la guerra es moren per falta de col·laboració. I després hi ha l'època en què apareixen les Normes, un dels fenòmens culturals més grans que s'han fet a València; perquè és un acord consensuat per tots, sense "ties maries", sense crits, avalots, sense corregudes i espentes, sense insultar-se... Va ser, allò, un miracle. Vingueren les Normes i tots els qui escrivien el valencià una miqueta culte, el van millorar. Ja no escrivien "chenoll" ni "Chusep". I això es fa tot sense violències de cap classe. La gent, diguem-ne intel·lectual, acata les Normes i les aplica i escriu. Ja publiquen els treballs en els *Annals del Centre de Cultura Valenciana*, els qui escrivien els miracles de sant Vicent ja els escrivien segons les Normes; en els llibrets de falla hi va haver una renovació enorme, i en els rètols; aquell moviment de les Normes s'escampà com una taca d'oli i, com que el poble imita sempre el de dalt, doncs acceptà les Normes, i les Normes es feren generals. Ja tothom escrivia i llegia el valencià normatiu correctament. Molta gent no sabia ni llegir; on posava jove amb *j* i no amb *ch*, creien que era català i no valencià. Deien que si posava *ch* era valencià, i si posava *j* era català. Aquest ha sigut la confusió, l'error que no ha volgut aclarir ningú; ningú no s'ha dedicat a fer una campanya per fer saber a la gent que tot allò era mentida. I la gent ha estat enganyada>>

<<Jo era molt amic de Carles Salvador. Era la seua ma dreta, perquè ell era president de la secció de Literatura i jo n'era vice-president, i feia tot el que ell manava. I tot anà bé

perquè els què estàvem allí hi estàvem pel cor, no hi estàvem per la butxaca. Aquest ha sigut el pecat més gran. Ací no hi ha hagut sentiment regional, no hi ha sentiment de pàtria, no hi ha sentiment valencianista; i com que no l'hi ha, no pot fructificar res>>>

Joan Beneyto i Pérez viu en un precís pis del Madrid de principis de segle, amb un elegant ascensor de fusta, d'eixos que ja no se'n fabriquen. La casa, com a estigma de l'home que pensa, està farcida de llibres. Al rebedor hi ha un nostàlgic gravat amb un antic mapa de les terres valencianes.

Joan Beneyto és, junt amb Enric Soler i Godes, un dels últims supervivents del pacte lingüístic de Castelló. A més de signant, ell es considera el promotor de la idea. Ens ho explica en la seua evocadora llengua de la Vila Joiosa, que conserva malgrat els més de cinquanta anys d'absència de València, ocupat per treballs i docència en un munt d'Universitats europees i americanes.

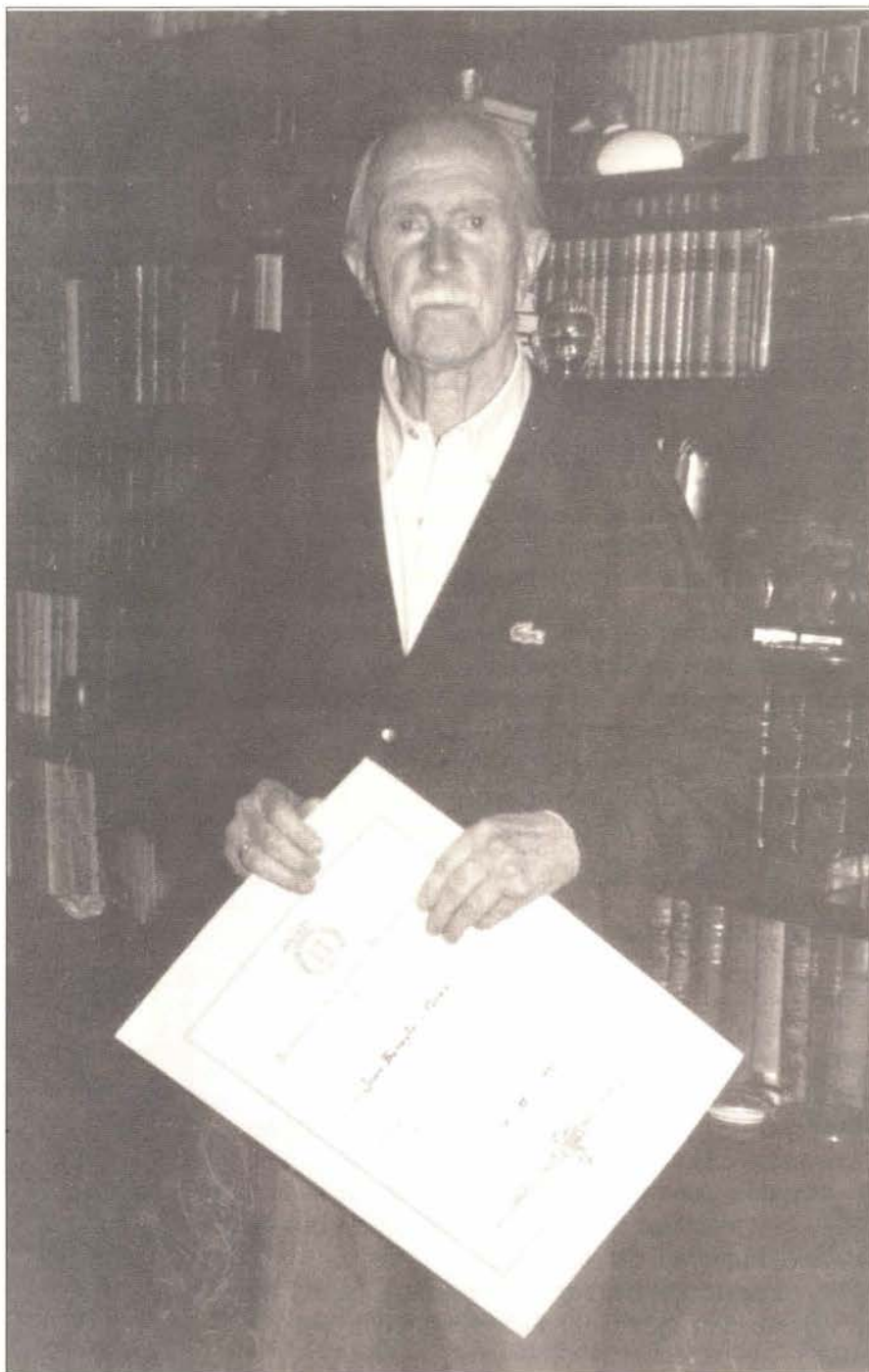
—En l'any 1930, jo vaig escriure un article a "Las Provincias" en el qual suggeria la creació d'un "Directori Ortogràfic" que elaborara unes normes de consens, ja que el principal enemic de la nostra llengua era el caos ortogràfic. D'allí van nàixer les "Normes d'Ortografia", redactades per Lluís Revest i Carles Salvador. Però puc tindre la satisfacció d'afirmar que ho feren a instàncies meues.

—*¿Què li pareix la maniobra particularista propugnada pel Centre de Cultura Valenciana?*

—Això és un desastre. Pretenen convertir la llengua en un dialecte del castellà. A més, ho fan des d'una illegalitat total, ja que pel que sembla, no tenien ni els papers en regla. És una pena, també, que compten amb el suport de *Las Provincias*, el diari que precisament va impulsar la redacció de les normes.

—*Vosté es membre del Centre de Cultura Valenciana i de l'Acadèmia de Cultura Valenciana.*

—Sí, sóc membre d'ambdues entitats. Vaig entrar al Centre de Cultura Valenciana l'any 1935, sóc el degà de la institució. I sóc acadèmic de l'Acadèmia des de la seua fundació

Joan Beneyto

real, l'any passat. Ha estat molt bona idea fer la diferenciació jurídica entre "Centre" i "Acadèmia". A més, cal agrair a l'Acadèmia l'edició tan acurada que ha fet de les normes de Castelló, a les quals ja podem nomenar, des d'ara, com "les normes de l'Acadèmia".

—*¿Té en perspectiva alguna investigació valenciana, ara que sembla que vosté ha tornat a participar en la vida cultural nostrada?*

—Sí. Estic preparant les meues

memories de tota l'etapa valenciana, i estic redactant-les en valencià. Ja en els anys trenta vaig publicar alguns estudis sobre el dret foral i les institucions històriques. Ara, amb més de setanta llibres editats, és hora que torne a les meues arrels i presente al meu Poble les reflexions d'un valencià que ha viatjat per tot el món. Naturalment, ho faré en les Normes de l'Acadèmia, signades a Castelló l'any 1932. Al cap de 60 anys, són el símbol viu del nostre llenguatge.